

U nadolazećim vremenima, kao prioritet, nametnulo se podizanje nivoa saradnje i povezivanja između ljudske i veterinarske medicine. Na primjer, prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, najmanje pola od 1700 poznatih uzročnika koji uzrokuju oboljenja u ljudi potiču iz rezervoara poput životinja ili insekata.

Uočavajući važnost zoonoza međunarodne institucije koje se bave poslovima vezanim za zdravlje ljudi i životinja, Svjetska zdravstvena organizacija (eng. World Health Organization-WHO), Organizacija za hranu i poljoprivredu (eng. Food and Agriculture Organization-FAO) i Svjetska organizacija za zdravlje životinja (eng. The World Organisation for Animal Health-OIE), su uspostavile globalni sistem za brzo uzbunjivanje za važnije životinjske bolesti, uključujući zoonoze (eng. Global Early Warning System for Major Animal Diseases, including Zoonoses-GLEWS). Navedenim se sistemom uzbunjivanja žele ukloniti nedostaci u ranom otkrivanju i brzom djelovanju protiv životinjskih bolesti. Ti nedostaci su pridonijeli širenju bolesti na međunarodnom nivou, a naročito su pridonijeli pojavi zoonoza poput goveđe spongiformne encefalopatije (eng. Bovine Spongiform Encephalopathy-BSE). Sistem GLEWS je dizajniran s ciljem da omogući bolje predviđanje i sprečavanje prijetnji povezanih s bolestima u životinja, zahvaljujući razmjeni informacija, epidemiološkoj analitici i terenskom ispitivanju.

Agencija za sigurnost hrane BiH
Dr. Ante Starčevića 88 000 Mostar

Telefon: 00387 36 330 950
Faks: 00387 36 330 990
e-mail: agencija@fsa.gov.ba
web: www.fsa.gov.ba

Agencija za sigurnost hrane BiH

Zoonoze

Zoonoze (od grčkih riječi *zoon* - životinja i *nosos* - bolest) predstavljaju grupu zaraznih bolesti, zajedničkih ljudima i pojedinim životinjskim vrstama, koje se mogu prenositi sa životinja na ljude i obratno. Uzročnici zoonoza se prvenstveno nalaze među životinjama ali se pod određenim okolnostima mogu prenijeti i na čovjeka. Izvori širenja zoonoza mogu biti i domaće i divlje životinje.

Ljudi se mogu inficirati direktno preko živih životinja (kontaktno sa slinom, izmetom, mokraćom te ugrizom ili ogrebotinom) ili nakon konzumiranja onečišćene hrane životinjskog porijekla. Težina simptoma oboljenja u ljudi može varirati od blagih simptoma do po život opasnih stanja. Zoonoze mogu biti posebno opasne za bebe i djecu, trudnice, starije osobe, te za ljude s oslabljenim imunološkim sistemom. Svake godine milioni ljudi obole zbog zoonoza porijeklom od hrane

Zoonoze mogu biti infekcije odnosno infestacije.

Infekcija (od latinske riječi *inficere* - "onečistiti", "zaraziti") je terminološki izraz koji u medicini označava zarazu, odnosno prodor stranih patogenih organizama u tijelo domaćina čije djelovanje može izazvati smetnje u normalnom funkcioniranju domaćinog organizma.

Infestacija ili invazija (od latinskih riječi *infeste* – neprijateljski, *infesto* – napasti) je medicinski terminološki izraz za skupinu bolesti kod kojih uzrok oboljenja parazit (od grčkih riječi *para* = pored i *sitos* = hrana). Paraziti su patogeni organizmi koji žive u (endoparaziti) ili na (ektoparaziti) drugom organizmu, koji se naziva domaćin, tokom dužeg vremenskog perioda.

Zoonoze su poznate kroz mnoga stoljeća, a do danas ih je opisano preko 200. Kao patogeni organizmi koji mogu biti uzrokom pojave zoonoza najčešće se navode organizmi mikroskopske veličine poput virusa, bakterija, parazita, gljivica ili drugih nekonvencionalnih uzročnika poput priona. Najčešće su, ipak, zoonoze uzrokovane bakterijama među kojima, kao značajnije treba navesti *Salmonella* i *Campylobacter*. Glavni simptomi kod zoonoza uzrokovanih navedenim bakterijama su: povišena temperatura, dijareja, bolovi u trbuhu, slabost i mučnina.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (eng. World Health Organization–WHO) oko 75% novih bolesti koje su pogodile ljude u zadnjih desetak godina uzrokovano je patogenim organizmima koji potiču od životinja ili od proizvoda životinjskog porijekla. Velik broj tih bolesti imaju potencijal za širenje na različite načine i na velike udaljenosti te vrlo lako mogu postati globalni problem.

Pojedine se zoonoze, poput bjesnoće, bruceloze, lišmanioze i ehinokokoze kontinuirano pojavljuju u većem broju zemalja, naročito u zemljama u razvoju u kojima pogađaju najsiriromašnije dijelove ljudske populacije, uzrokujući velik broj oboljenja, koji se godišnje mogu iskazati u milionima, od kojih velik broj ima i smrtan ishod. Dodatno, važnije zoonoze utiču na efikasnu proizvodnju hrane životinjskog porijekla i stvaraju zapreke i međunarodnoj trgovini životinja i proizvoda životinjskog porijekla te se stoga može ustvrditi da imaju važan uticaj na socioekonomski razvoj.

Veterinarsko javno zdravstvo

Veterinarsko javno zdravstvo značajno doprinosi tjelesnoj, mentalnoj i socijalnoj dobrobiti ljudi kroz razumijevanje i primjenu veterinarske nauke. Zoonoze su glavno područje djelovanja aktivnost vezanih za veterinarsko javno zdravstvo (iako ono obuhvaća i druge teme vezane za javno zdravstvo).

Razlog tome treba potražiti u zamršenoj vezi između zdravlja ljudi i zdravlja životinja te njihovoj proizvodnji. Veza između ljudske i životinjske populacije te okolišem koji ih okružuje je naročito bliska u regijama u razvoju u kojima životinje osiguravaju transport, vuču, gorivo, odjeću te proteine (meso, mlijeko, jaja). I u razvijenim

zemljama, kao i u onim u razvoju ta povezanost može dovesti do ozbiljnih rizika po javno zdravlje s velikim ekonomskim posljedicama.

Veterinarsko javno zdravstvo predstavlja disciplinu, koja kao dio veterinarske nauke, ima direktan uticaj na zdravlje ljudi te stoga obuhvaća velik broj djelatnosti. Glavna područja kojima se bavi veterinarsko javno zdravstvo su: dijagnostika, praćenje, nadzor, epidemiologija, kontrola, prevencija te iskorjenjivanje zoonoza; zaštita hrane; upravljanje zdravstvenim aspektima vezanim za dijagnostičke laboratorije, biomedicinska istraživanja, zdravstvenu izobrazbu; upravljanje domaćim i divljim životinjskim populacijama; zaštita pitke vode i okoliša; upravljanje hitnim stanjima vezanim za javno zdravlje itd.

Stručnjaci koji se bave veterinarskim javnim zdravstvom koriste svoja profesionalna znanja i iskustva kako bi na odgovarajući način prevenirali ili odgovorili na pojave bolesti porijeklom od životinja ili proizvoda životinjskog porijekla.

Može se, dakle, reći da je veterinarsko javno zdravstvo esencijalni dio javnog zdravstva koje uključuje kooperaciju između disciplina povezanih u zdravstvenu trijadu: ljudi – životinje – okoliš i sve njihove interakcije.

